

Anna Bugała¹

Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowy
Instytut Badawczy, Warszawa

Światowy rynek jabłek i zagęszczonego soku jabłkowego

World market of apples and concentrated apple juice

Synopsis. W artykule przedstawiono sytuację i najważniejsze zmiany na światowym rynku jabłek oraz zagęszczonego soku jabłkowego w latach 2002-2012. Zdiagnozowano największych producentów, eksporterów i importerów tych produktów. Szczególna uwaga została poświęcona nowym uczestnikom rynku, mającym coraz większe znaczenie w światowych obrotach jabłkami i koncentratem soku jabłkowego.

Słowa kluczowe: jabłka, koncentrat soku jabłkowego, produkcja, eksport, import

Abstract. The paper concerns current situation and major changes on the world market of apples and concentrated apple juice over the period of 2002-2012. Largest producers, exporters and importers were described, with particular focus on new market players that are of growing importance as regards the market share in trade.

Key words: apples, apple juice concentrate, production, exports, imports

Wprowadzenie

Spośród owoców strefy umiarkowanej główną rolę, zarówno w produkcji, jak i wymianie międzynarodowej odgrywają jabłka. Istotne znaczenie mają także przetwory z jabłek, a szczególnie koncentrat soku jabłkowego.

Celem artykułu było przedstawienie sytuacji i zmian zachodzących na rynku analizowanych produktów oraz próba odpowiedzi na pytanie o przyszłość produkcji i handlu jabłkami oraz zagęszczonym sokiem jabłkowym. Istotne było również ukazanie najważniejszych uczestników rynku oraz nowych krajów, które będą mieć coraz większe znaczenie w obrotach omawianymi produktami w najbliższych latach.

W artykule wykorzystano metodę opisową, analizy porównawcze, wskaźniki ekonomiczne (udziałów procentowych, samowystarczalności produkcji, średniorocznej dynamiki zmian).

Analizę oparto o dane z baz *Comtrade* i *Faostat*. Istotnym źródłem informacji były portale internetowe *fresh-market.pl* i *agra-net.com* oraz strony internetowe Ministerstwa Rolnictwa Stanów Zjednoczonych, Chińskiej Izby Handlowej ds. Produkcji Krajowej, a także Światowego Stowarzyszenia Producentów Jabłek i Gruszek.

Zakres czasowy obejmuje lata 2002-2012 (z powodu ograniczonej dostępności danych dotyczącej produkcji koncentratu soku jabłkowego – sezony 2001/02-2011/12), ze szczególnym uwzględnieniem pierwszych i ostatnich trzyleci 2002-2004 oraz 2010-2012.

¹ Mgr, e-mail: anna.bugala@ierigz.waw.pl

Jabłka

Produkcja

Największym światowym producentem jabłek są Chiny. Produkcja w tym kraju systematycznie wzrasta. W latach 2010-2012 wynosiła średnio 35,4 mln ton i była o 66% wyższa niż w latach 2002-2004. Udział Chin w zbiorach ogółem zwiększył się z 36 do 48%.

W UE-27 zbiory jabłek obniżyły się w tym okresie o 10% do 11,2 mln ton, a udział w światowej produkcji spadł z 21 do 15%. Najbardziej zmniejszyła się produkcja we Francji – o 26% do 1,7 mln ton i w Niemczech – o 17% do 0,9 mln ton. Niższe były też zbiory jabłek w Hiszpanii, Holandii, Rumunii, Belgii, Portugalii i Grecji. Wzrosła produkcja w Polsce (o 2% do 2,4 mln ton) i we Włoszech (o 5% do 2,2 mln ton). Łączny udział obu tych krajów w światowych zbiorach obniżył się z 8 do 6%. Wzrosła także produkcja jabłek w Austrii, Wlk. Brytanii i na Węgrzech.

W krajach Wspólnoty Niepodległych Państw (WNP) zbiory jabłek zwiększyły się o 8% do 4,4 mln ton. Znaczący był wzrost produkcji na Ukrainie (o 41% do 1 mln ton), w Uzbekistanie (o 99% do 0,8 mln ton) i Białorusi (o 77% do 0,4 mln ton). Wzrosły też zbiory w Azerbejdżanie, Kirgistanie i Tadżykistanie. Produkcja w Rosji zmniejszyła się o 37% do 1,2 mln ton. Rekordowe zbiory w Rosji, na poziomie 2,3 mln ton, notowano w 2007 r., a najniższe (1 mln ton) w 2010 r. W latach 2010-2012 udział Rosji w światowej produkcji jabłek wynosił 1,6%, wobec 3,2% w okresie 2002-2004.

Produkcja jabłek w krajach Ameryki Północnej utrzymała się na poziomie 5,1 mln ton. Zbiory w USA, drugim po Chinach producencie jabłek, nie zmieniły się i wyniosły 4,2 mln ton, a ich udział w światowej produkcji zmniejszył się z 7 do 6%. W latach 2010-2012 w stosunku do lat 2002-2004 wyższe były zbiory jabłek w Meksyku, a niższe w Kanadzie.

W Ameryce Południowej produkcja jabłek wzrosła o 20% do 4,3 mln ton. Najbardziej zwiększyły się zbiory w Brazylii – o 48% do 1,3 mln ton i w Chile – o 31% do 1,6 mln ton. Wyższe były też zbiory w Peru i w Urugwaju, a niższe w Argentynie.

Zbiory w Turcji wzrosły o 18% do 2,7 mln ton, a w Indiach aż 66% do 2,3 mln ton. Udział Turcji w światowej produkcji jabłek zmniejszył się z 3,9 do 3,7%, zaś Indii wzrósł z 2,4 do 3,1%. Wyższe były zbiory jabłek w RPA (o 12% do 0,8 mln ton). Zdecydowanie zmniejszyły się natomiast w Iranie, Japonii i Nowej Zelandii.

W latach 2002-2012 średnioroczne tempo wzrostu² zbiorów jabłek w Chinach wyniosło 6,8%, w Ukrainie 8,0%, Uzbekistanie 6,3%, w Indiach 6,6%, w Brazylii 4,5%, a w Polsce i Turcji ok. 2,8%. Zbiory we Francji obniżały się w tempie 5,5% rocznie, w Rosji 3,2%, a w Iranie 3,1% rocznie.

² Ocenę zmienności produkcji i handlu zagranicznego przeprowadzono przy pomocy średniorocznej dynamiki zmian wykorzystując wzór:

$$r = \left(\sqrt[n-1]{\frac{K_n}{K_0}} - 1 \right) \cdot 100 \quad (1)$$

gdzie:

r – średnioroczne tempo zmian, K_0 – wartość cechy w okresie początkowym, K_n – wartość cechy w okresie końcowym, n – liczba okresów

Eksport

Największymi w świecie eksporterami brutto i netto jabłek są: Chiny, Włochy, USA, Chile, Polska i Francja (tab. 1). W latach 2010-2012 łączny udział tych krajów w światowym wolumenie eksportu jabłek wyniósł 61%, a w jego wartości 65%. W wolumenie eksportu z udziałem 13% dominują Chiny, a w wartości sprzedaży USA – 14%.

Eksport jabłek z Chin średnio w latach 2010-2012 wynosił 1,04 mln ton i był o 72% wyższy niż w latach 2002-2004. W rezultacie wzrostu cen wartość eksportu zwiększyła się ponad 4-krotnie do 902 mln USD. Udział Chin w światowym eksporcie wzrastał dynamicznie do 2009 r., kiedy to eksport osiągnął poziom 1,2 mln ton. W trzech następujących latach eksport wykazywał tendencję spadkową z powodu wzrostu zapotrzebowania na rynku wewnętrznym. W 2009 r. udział eksportu w produkcji jabłek w Chinach wyniósł 3,7%, a w 2012 r. spadł do 2,6%. Chiny kierują jabłka przede wszystkim na rynek rosyjski (16% łącznego wolumenu eksportu w latach 2010-2012). Drugie miejsce zajmuje Indonezja (14%). Znaczącymi odbiorcami jabłek (z udziałem powyżej 5% w ostatnich latach) są również: Wietnam, Tajlandia, Bangladesz, Kazachstan, Filipiny i Indie.

Eksport brutto z USA w latach 2010-2012 wynosił 831 tys. ton i był o 53% wyższy niż w okresie 2002-2004 (eksport netto wzrósł o 84%). USA w odróżnieniu od pozostałych krajów należących do grupy sześciu największych eksporterów brutto jabłek w świecie jest również liczącym się ich importerem. Jabłka z USA trafiają głównie do Meksyku (ponad 25% wolumenu eksportu) oraz do Kanady (ok. 16%). Dużymi odbiorcami (powyżej 2% udziału) są także: Indonezja, Indie, Zjednoczone Emiraty Arabskie, Tajlandia i Arabia Saudyjska.

Dynamiczną tendencję wzrostową wykazuje eksport z Polski. Przeciętny wolumen eksportu w okresie 2010-2012 był wyższy od notowanego w latach 2002-2004 o 96% i wyniósł 724,5 tys. ton. Wartość sprzedaży wzrosła ponad 4-krotnie do 322,4 mln USD. Eksport z Włoch zwiększył się o 42% do 922,2 tys. ton, a jego wartość wzrosła ponad 2-krotnie do 901 mln USD. Systematycznie maleje natomiast eksport jabłek z Francji (o 13% do 679 tys. ton). W wyniku wzrostu cen eksportowych zwiększa się jednak w tym kraju wartość wywozu jabłek. Polska eksportuje jabłka głównie na rynki krajów WNP. W latach 2010-2012 udział Rosji w wolumenie polskiego eksportu stanowił 54%, Ukrainy – 17%, Białorusi – 11%, a Kazachstanu – 4%. Do krajów WNP kierowane są przede wszystkim polskie jabłka deserowe (jabłka przemysłowe, na które jest duże zapotrzebowanie ze strony krajowych zakładów przetwórczych, eksportowane są w okresach niedoborów na rynek krajów UE – głównie do Niemiec). Włochy eksportują jabłka przede wszystkim do Niemiec (30%) oraz Hiszpanii, Rosji, Szwecji, Libii i Rumunii, a Francja do Wlk. Brytanii, Hiszpanii, Holandii i Algierii.

Eksport jabłek z Chile zwiększył się o 37% do 802 mln ton, a wartość eksportu wzrosła ponad 2-krotnie (do 680 mln USD). Chile eksportuje jabłka głównie do USA (14%) oraz do Kolumbii, Holandii, Arabii Saudyjskiej, Ekwadoru, Peru i Rosji.

Największy i rosnący jest udział eksportu w zagospodarowaniu zbiorów jabłek w Chile (50% w latach 2010-2012). We Francji i Włoszech wskaźnik ten osiągnął ponad 40%, w Polsce 30%, a w USA 20%.

Tabela 1. Światowa produkcja, eksport i import jabłek w wybranych krajach

Table 1. World production, exports and imports of apples in selected countries

Wyszczególnienie	PRODUKCJA		EKSPORT				IMPORT			
	2002-04	2010-12	2002-2004		2010-2012		2002-2004		2010-2012	
	tys. ton	tys. ton	tys. ton	mld USD	tys. ton	mld USD	tys. ton	mld USD	tys. ton	mld USD
Ogółem	58 866,1	74 363,6	6 106,9	3 403,6	8 236,6	6 837,9	5 515,6	3 540,2	7 316,0	6 203,9
UE-27	12 470,9	11 166,7	2 866,3	1 766,4	3 574,1	2 887,1	3 002,1	2 201,2	2 866,7	2 643,5
Polska	2 372,3	2 416,1	370,0	76,1	724,5	322,4	8,5	5,1	66,2	77,9
Włochy	2 096,4	2 202,5	650,7	425,1	922,2	901,0	67,0	53,5	38,7	30,7
Francja	2 257,6	1 676,2	734,0	576,1	678,9	688,4	157,5	115,4	170,1	134,6
Niemcy	1 089,6	901,9	76,1	56,1	107,7	88,6	795,3	544,5	626,2	596,3
Hiszpania	755,6	625,0	92,8	51,8	123,3	97,4	246,3	176,0	240,5	217,4
Holandia	383,0	344,3	355,9	244,1	343,5	322,6	323,8	245,4	317,3	312,8
Belgia	341,1	264,3	360,5	246,0	231,2	182,5	241,4	207,3	155,4	150,5
Wlk. Brytania	164,6	224,0	19,2	15,0	21,7	15,6	482,5	463,0	465,5	523,8
WNP	4 100,3	4 433,0	147,6	32,6	326,7	117,2	632,7	201,8	1 599,2	915,8
Rosja	1 892,0	1 198,3	1,6	0,7	0,4	0,6	558,6	183,2	1 213,4	739,9
Ukraina	703,5	992,6	3,6	0,4	51,1	17,3	0,3	0,0	133,0	55,7
Białoruś	231,7	409,3	6,9	2,1	33,1	22,2	54,6	12,3	102,2	48,2
Moldawia	342,8	252,9	92,4	16,9	168,5	49,1	4,1	1,0	1,8	1,4
Kraje Am. Płn.	5 104,8	5 098,4	601,4	411,7	858,6	987,4	585,7	462,4	655,3	726,6
USA	4 183,3	4 199,9	544,7	376,0	831,3	958,7	188,2	170,3	174,3	193,9
Kanada	380,6	345,2	52,1	34,7	25,9	27,3	164,3	116,0	197,6	206,8
Meksyk	515,9	530,1	1,1	0,1	0,3	0,5	186,5	141,6	218,6	245,0
Kraje Am. Płd.	3 590,2	4 297,9	878,4	446,3	1 059,6	880,0	195,9	93,3	300,1	254,4
Chile	1 233,3	1 612,5	583,7	317,5	801,7	680,2	0,0	0,0	0,7	1,2
Brazylia	893,1	1 317,9	98,5	47,3	70,6	46,7	46,1	17,1	77,1	68,5
Argentyna	1 242,2	1 138,7	190,8	78,6	182,3	149,2	0,4	0,2	1,0	0,7
Pozostale	33 599,9	49 367,6	1 613,2	746,6	2 417,6	1 966,2	1 099,2	581,5	1 894,7	1 663,6
Chiny	21 345,9	35 417,8	607,3	211,2	1 044,5	902,0	44,9	25,2	68,5	94,7
Turcja	2 300,0	2 723,0	18,5	8,8	78,9	32,7	2,8	1,4	3,8	3,7
Indie	1 383,9	2 290,5	22,1	4,8	20,8	12,8	19,3	12,1	162,8	167,7
RPA	686,2	767,0	295,8	136,1	342,7	285,1	0,0	0,0	0,3	0,3

Źródło: FAOSTAT, Comtrade.

W światowym eksporcie liczą się również: Holandia, Belgia, Argentyna, Iran, Nowa Zelandia i RPA (ponad 2% udział każdego z tych państw w wolumenie obrotów międzynarodowych). Spośród tych krajów w latach 2010-2012 największym eksporterem brutto jabłek była Holandia i RPA (odpowiednio 343,5 i 342,7 tys. ton). W Holandii w latach 2002-2012 średnioroczna dynamika wzrostu eksportu brutto tych owoców

wynosiła 1,4%, a w RPA 4,2%. Eksport jabłek z Belgii w latach 2010-2012 wyniósł 231 tys. ton i był o 36% niższy aniżeli w okresie 2002-2004. Relatywnie wysoki udział w światowym eksporcie brutto Holandii i Belgii wynika w bardzo dużym stopniu z realizowanego przez nie reeksportu jabłek. W latach 2010-2012 udział eksportu w zbiorach jabłek w tych krajach wynosił odpowiednio: 100 i 87%, wobec 93 i 106% w latach 2002-2004. W Argentynie i Iranie udział eksportu w zbiorach jabłek zwiększał się i w latach 2010-2012 wynosił 16%. W Nowej Zelandii wskaźnik ten utrzymał się na poziomie 67%, a w RPA ok. 45%.

W światowym eksporcie jabłek zwiększa się znaczenie nowych dostawców. Dotyczy to zwłaszcza: Mołdawii, Serbii i Turcji. W Mołdawii eksport jabłek średnio w latach 2010-2012 wyniósł 169 tys. ton, wobec 92 tys. ton w latach 2002-2004, a w Turcji zwiększył się z 19 do 79 tys. ton. W Serbii eksport w latach 2010-2012 wyniósł 100 tys. ton.

Unia Europejska, głównie w wyniku rosnącego eksportu z Polski i Włoch, przekształciła się z importera netto jabłek w ich eksportera. Średnio w latach 2010-2012 eksport netto jabłek w UE-27 wyniósł 707 tys. ton. Eksportem netto są także kraje Ameryki Płn. Średnio w latach 2010-2012 wolumen eksportu netto jabłek z tego kontynentu wyniósł 203 tys. ton, wobec 16 tys. ton w latach 2002-2004. Eksport netto w krajach Ameryki Płd. zwiększył się z 683 tys. ton do 760 tys. ton, a w Chinach z 562 do 976 tys. ton.

W latach 2010-2012 najwyższy był wskaźnik samowystarczalności produkcji w krajach Ameryki Płd. – 121%. W Ameryce Płn. wskaźnik ten wyniósł 104%, a w krajach UE-27 – 107%. Najwyższy jest wskaźnik samowystarczalności produkcji jabłek w Nowej Zelandii (299%), Mołdawii (239%) i Chile (199%). W Polsce samowystarczalność w produkcji jabłek wzrosła ze 118% w latach 2002-2004 do 137% w latach 2010-2012, we Włoszech ze 139 do 167%, a we Francji ze 134 do 144%. W Chinach samowystarczalność utrzymała się na poziomie 103%, a w USA zwiększyła się ze 112 do 119%. Obniżyła się samowystarczalność w produkcji Rosji (z 77 do 50%), na Ukrainie (ze 100 do 92%) i w Indiach (ze 100 do 94%).

Import

Zdecydowanie największym importerem brutto i netto jabłek w świecie jest Rosja. Udział Rosji w globalnym imporcie tych owoców dynamicznie wzrasta i średnio w latach 2010-2012 stanowił 17% wolumenu i 12% wartości przywozu, wobec odpowiednio 10 i 5% w latach 2002-2004. Wzrost importu wynika zarówno ze zwiększającego się spożycia, jak i niższych zbiorów w tym kraju. Rosja sprowadza przede wszystkim jabłka deserowe pochodzące głównie z Polski (34% wielkości przywozu w latach 2010-2012), Mołdawii (13%) i Chin (12%). Znaczącymi dostawcami jabłek do Rosji (z udziałem powyżej 3%) są także Serbia, Włochy, Ukraina, Azerbejdżan, Argentyna i Chile.

Dynamicznie zwiększa się import jabłek w Ukrainie. W odróżnieniu od Rosji, przywóz jabłek do tego kraju obejmuje zarówno owoce deserowe jak i przemysłowe, kierowane do zakładów przetwórczych. Przywóz brutto jabłek do Ukrainy zwiększył się z 0,3 tys. ton w latach 2002-2004 do 133 tys. ton przeciętnie w latach 2010-2012. Spośród pozostałych krajów WNP import jabłek wykazuje tendencję wzrostową także w Kazachstanie i Białorusi. Kraje te w dużym stopniu reeksportują jabłka do Rosji, z którą znajdują się we Wspólnej Unii Celnej od 2010 r. Łączne rozmiary importu realizowanego przez kraje WNP wzrosły z 0,6 do 1,6 mln ton, a import netto zwiększył się ponad 2,5-krotnie do 1,3 mln ton.

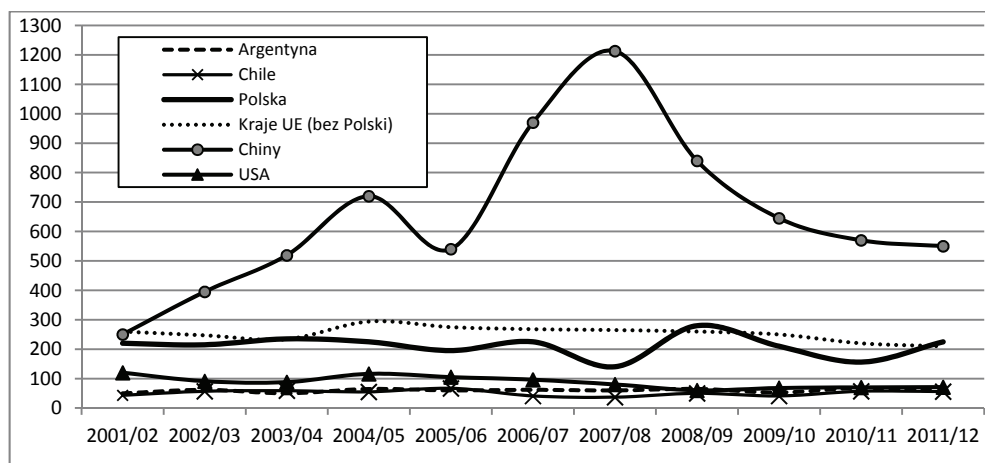
Największymi po Rosji importerami brutto i netto jabłek w świecie są Niemcy i Wlk. Brytania. Import w Wlk. Brytanii był w miarę stabilny, a w Niemczech wyraźnie się zmniejszał. Średnio w latach 2010-2012 przywóz brutto jabłek do Niemiec, w relacji do poziomu z lat 2002-2004 r., obniżył się o 21% do 626 tys. ton. Łączny udział obu tych krajów w światowym wolumenie przywozu jabłek zmniejszył się z 23 do 15%, a w wartości przywozu z 28 do 18%. Brak tendencji wzrostowej w imporcie tych krajów wskazuje na wyraźną stabilizację zapotrzebowania, zarówno na jabłka deserowe, jak i przemysłowe.

Znaczącymi importerami jabłek są także Meksyk, Kanada i USA. Łączny import brutto jabłek zrealizowany przez te kraje zwiększył się o 10% do 591 tys. ton, a wartość przywozu wzrosła o 51% do 646 mln USD. Systematycznie zwiększa się również import realizowany przez Egipt (6,5-krotnie do 216 tys. ton), Indonezję (ponad 2-krotnie do 198 tys. ton) i Tajlandię (niemal 2-krotnie do 129 tys. ton).

Zagęszczony sok jabłkowy

Produkcja

Główni producenci jabłek w świecie są równocześnie największymi producentami, dominującego w produkcji przetworów jabłkowych, zagęszczonego soku jabłkowego. Czołowym producentem koncentratu jabłkowego są Chiny. Drugie miejsce zajmuje Polska (rys. 1). Znaczącymi producentami są również USA, Niemcy, Węgry, Włochy, Chile, Argentyna, RPA i Rosja. W ostatnich latach coraz większe znaczenie ma także Ukraina i Mołdawia.

Rys. 1. Produkcja zagęszczonego soku jabłkowego w wybranych krajach w tys. ton

Fig. 1 Production of concentrated apple juice in selected countries (' 000 t)

Źródło: Szacunek IERiGŻ-PIB na podstawie danych USDA.

Średnio w sezonach 2009/10-2011/12 produkcję koncentratu jabłkowego w Chinach szacowano na ok. 600 tys. ton (blisko 50% produkcji światowej), tj. ponad 1,5-krotnie więcej niż średnio w okresie 2001/02-2003/04. Najwyższa, przekraczająca 1 mln ton (zarówno wg źródeł chińskich, jak i USDA), była produkcja w latach 2006/07-2008/09. Wzrost produkcji spowodowany był dynamicznie rosnącymi zbiorami jabłek w Chinach oraz zwiększającym się udziałem dostaw do przetwórstwa (głównie do produkcji koncentratu) w zagospodarowaniu zbiorów krajowych. W ostatnich latach dostawy do przetwórstwa i ich udział w rozdysponowaniu zbiorów jabłek w Chinach systematycznie się zmniejszały. O spadku dostaw do zakładów przetwórczych zdecydował przede wszystkim wzrost krajowego spożycia jabłek deserowych. W sezonie 2011/12 jabłka przeznaczone do konsumpcji bezpośredniej stanowiły ok. 83% zbiorów, wobec ok. 65% w sezonie 2007/08.

Udział Polski w światowej produkcji koncentratu soku jabłkowego zmniejsza się i w ostatnich latach szacowany jest na ok. 12%. Wzrasta natomiast udział Polski w łącznej produkcji UE-27. Produkcja w okresie 2009/10-2011/12 wynosiła średnio 197 tys. ton i była o 12% niższa niż w latach 2001/02-2003/04. Najwyższy poziom (280 tys. ton) osiągnęła w sezonie 2008/09 po rekordowych zbiorach jabłek w 2008 r.

Produkcja koncentratu jabłkowego w USA w sezonie 2009/10-2011/12 była o ok. 30% niższa od notowanej w latach 2001/02-2003/04. Zdecydowanie zmniejszył się także udział USA w światowej produkcji koncentratu. Obniżenie produkcji koncentratu soku jabłkowego w USA wynikało przede wszystkim ze wzrostu importu tańszego koncentratu niż wytwarzany w kraju.

W światowej produkcji koncentratu jabłkowego zwiększa się znaczenie krajów WNP. Łączny udział Rosji, Mołdawii i Ukrainy wynosił w ostatnich sezonach ok. 10%. Produkcja zagęszczonego soku jabłkowego w Rosji, utrzymuje się na poziomie 70-80 tys. ton. Dynamicznie wzrasta natomiast produkcja koncentratu soku jabłkowego w Ukrainie i Mołdawii. Produkcja Ukrainy szacowana jest na 60-80 tys. ton, a w Mołdawii na ok. 20 tys. ton. O wzroście produkcji w obydwu krajach zdecydowała rozbudowa mocy przetwórczych (głównie w oparciu o inwestycje kapitału zagranicznego), wyższe zbiory jabłek i wzrost udziału przetwórstwa w ich zagospodarowaniu.

Obniża się produkcja koncentratu jabłkowego w Niemczech, w miarę stabilna pozostaje w Austrii, Włoszech, Hiszpanii i Węgrzech. Stabilna jest również produkcja zagęszczonego soku jabłkowego w krajach Ameryki Płd. – Argentynie, Chile i Brazylii. Łączna produkcja w tych krajach stanowiła o ostatnich sezonach ok. 9-10% produkcji światowej. Spośród pozostałych krajów, liczących się w światowej produkcji zagęszczonego soku jabłkowego, tendencję wzrostową wykazywała jedynie produkcja w RPA. W ostatnich latach nie zmienia się znacząco produkcja koncentratu soku jabłkowego w Turcji, Kanadzie, Meksyku, Nowej Zelandii w Australii. Obniża się natomiast produkcja w Iranie.

Eksport

Największym eksporterem koncentratu soku jabłkowego są Chiny. Średnio w latach 2010-2012 eksport z tego kraju wynosił 660 tys. ton i był o 65% wyższy aniżeli w latach 2002-2004 (tab. 2). Udział tego kraju w globalnym wolumenie eksportu wyniósł aż 43%, a w wartości eksportu 40%, wobec odpowiednio 30 i 25%. Najwyższy eksport, na poziomie

1,03 mln ton, notowano w 2007 r. Wolumen eksportu chińskiego koncentratu od 2009 r. systematycznie się obniża. W rezultacie spadku produkcji i wzrostu cen, zwiększa się natomiast jego wartość (do 1,1 mld USD w 2012 r.) Udział eksportu w produkcji zagęszczonego soku jabłkowego w Chinach szacowany jest w ostatnich latach na ok. 90%.

Tabela 2. Obroty handlu zagranicznego zagęszczonym sokiem jabłkowym w wybranych krajach
Table 2. Foreign trade in concentrated apple juice in selected countries

Wyszczególnienie	EKSPORT				IMPORT			
	2002-2004		2010-2012		2004-2004		2010-2012	
	tys. ton	mld USD	tys. ton	mld USD	tys. ton	mld USD	tys. ton	mld USD
OGÓLEM	1 327,3	1 013,0	1 552,5	2 419,9	1 407,8	1 067,2	1 535,9	2 441,6
UE-27	655,3	549,2	539,1	913,7	849,7	600,6	747,0	1 138,1
Polska	208,8	168,2	196,2	346,1	5,9	3,6	47,8	69,0
Austria	88,5	81,9	76,3	140,2	135,4	74,4	88,6	138,8
Niemcy	135,4	115,7	57,2	103,6	443,9	316,1	292,5	470,8
Włochy	71,7	57,6	52,8	87,3	19,0	13,0	6,0	13,4
Węgry	63,6	53,6	40,7	67,3	5,9	3,9	3,6	6,5
Holandia	11,0	9,8	35,9	56,9	51,6	37,3	78,2	118,4
Hiszpania	20,5	17,6	35,6	44,0	5,8	4,9	13,2	16,7
Wlk Brytania	2,8	3,6	2,2	3,5	70,2	56,2	90,9	130,4
Francja	5,6	4,8	7,4	13,1	18,0	12,7	48,4	55,8
Kraje WNP	12,5	6,7	78,9	120,9	47,1	29,3	125,2	172,7
Rosja	0,5	0,4	0,9	1,1	33,3	17,5	108,0	145,4
Moldawia	10,4	6,0	21,0	27,5	0,0	0,0	0,1	0,1
Ukraina	b.d.	b.d.	55,5	90,6	b.d.	b.d.	6,2	8,8
Kraje Ameryki Płn.	48,4	23,3	29,2	30,9	375	294,4	595,0	754,9
USA	15,2	11,9	19,8	22,9	307,8	257,9	517,9	656,3
Kanada	11,6	6,1	2,4	2,6	32,2	29,8	56,6	71,8
Meksyk	16,0	2,7	2,4	2,5	27,9	2,0	6,5	11,8
Kraje Ameryki Płd.	111,6	103,8	128,4	193,7	1,0	1,0	2,1	3,0
Argentyna	50,1	40,1	42,1	66,2	0,2	0,4	0,7	0,9
Chile	37,1	46,9	50,5	85,2	0,2	0,2	0,1	0,2
Brazylia	24,4	16,7	35,7	42,2	0,0	0,0	0,1	0,1
Pozostale	524,2	330,0	776,9	1 160,7	134,3	141,9	66,6	372,9
Nowa Zelandia	12,9	13,0	11,2	18,6	5,0	3,4	3,1	5,0
Australia	2,2	5,6	0,9	2,1	9,1	19,5	36,5	56,4
Chiny	399,3	250,0	659,9	977,8	0,4	0,3	0,1	0,1
RPA	12,6	10,9	14,4	19,8	4,1	2,6	30,2	43,2
Turcja	38,1	29,0	50,1	87,0	0,3	0,2	8,0	2,8
Iran	10,3	4,8	9,7	9,1	0,0	0,0	0,0	0,2
Szwajcaria	44,8	15,5	3,7	4,6	2,0	1,9	0,3	1,0
Arabia Saudyjska	1,4	0,7	3,0	2,0	4,6	6,8	9,9	16,1
Japonia	0,0	0,1	0,1	0,2	81,4	82,7	82,2	144,2
Norwegia	0,1	0,1	0,0	0,2	6,3	6,8	10,2	19,8

Źródło: Comtrade.

Eksport z krajów UE-27 w latach 2010-2012 wynosił 539 tys. ton i był o 18% niższy od notowanego w okresie 2002-2004. W wyniku wzrostu cen zwiększyła się natomiast wartość eksportu koncentratu (o 66% do 914 mln USD). Udział krajów Wspólnoty w wolumenie eksportu ogółem obniżył się z 49 do 35%, a w wartości – z 54 do 38%. Spośród krajów Wspólnoty największym eksporterem koncentratu soku jabłkowego jest Polska i Austria. Eksport koncentratu z Polski zmniejszył się o 6% do 196 tys. ton, a Austrii o 14% do 76 tys. ton. Najbardziej obniżyła się sprzedaż zagęszczonego soku jabłkowego z Niemiec – o 58% do 57 tys. ton. Spadek wartości eksportu, w rezultacie wzrostu cen, wynosił jedynie 10%.

Eksport krajów Ameryki Płd. wzrósł o 15% do 128 tys. ton. Zwiększyła się sprzedaż koncentratu z Chile i Brazylii, a obniżyła z Argentyny. Łączny udział Brazylii, Argentyny i Chile w światowym wolumenie eksportu zagęszczonego soku jabłkowego pozostał na poziomie 8%, a w jego wartości z obniżył się z 10 do 8%. Udział eksportu w produkcji zagęszczonego soku jabłkowego w krajach Ameryki Płd. przekracza 95%.

Dynamicznie rozwija się eksport koncentratu jabłkowego z Ukrainy i Mołdawii. Kraje te w latach 2002-2004 praktycznie nie liczyły się na rynku, a w ostatnich latach ich łączny udział zarówno w wolumenie, jak i w wartości eksportu wynosił 5%. W okresie 2010-2012 eksport Ukrainy kształtował się na poziomie 55,5 tys. ton, a Mołdawii 21 tys. ton. Koncentrat z obydwu tych krajów, podobnie jak koncentrat produkowany w Polsce, cechuje wysoka kwasowość. Importerzy wykorzystują go w dużym stopniu do blendowania z sokiem o niższej kwasowości i dalszego reeksportu. Głównym odbiorcą koncentratu z Ukrainy jest Rosja (52% wolumenu eksportu średnio w latach 2010-2012) oraz Polska (22%), Austria (13%) i Niemcy (8%), a z Mołdawii – Polska (35%), Niemcy (24%), Austria (18%) i Ukraina (12%). Z grupy pozostałych liczących się eksporterów zagęszczonego soku jabłkowego wzrost sprzedaży odnotowano w Turcji (o 31% do 50 tys. ton) oraz w RPA i USA. Niższy był natomiast eksport w Nowej Zelandii i Iranie.

Import

Największym importerem zagęszczonego soku jabłkowego w świecie jest USA. Przywóz koncentratu do tego kraju w latach 2010-2012 wynosił 518 tys. ton i był o blisko 70% wyższy niż w latach 2002-2004. Udział USA w globalnym wolumenie przywozu zagęszczonego soku jabłkowego wzrósł w tych okresach z 22 do 34%, a w wartości importu z 24 do 27%. Drugim w świecie importerem koncentratu są Niemcy, jednak udział tego kraju w światowych obrotach systematycznie się zmniejsza (spadek z 32 do 19% w wolumenie przywozu i z 30 do 19% w jego wartości). USA sprowadza koncentrat jabłkowy przede wszystkim z Chin, skąd trafia ponad 75% wielkości importu. Znaczącym dostawcą jest także Argentyna (11%), Chile (5%) i Brazylia (4%). Niemcy importują koncentrat głównie z Polski (36%), Chin (17%) i Austrii (11%). Znaczącymi dostawcami na rynek niemiecki są też Węgry, Włochy i Turcja.

W grupie największych światowych importerów zagęszczonego soku jabłkowego (z ponad 5% udziałem w wolumenie przywozu) są również Rosja, Wlk. Brytania, Austria, Holandia i Japonia. Łączny udział tych pięciu krajów w światowym wolumenie importu koncentratu średnio w latach 2007-2011 wyniósł 29% wobec 26% w latach 2002-2004. Spośród tych krajów w najszybszym tempie zwiększa się import w Rosji (wzrost udziału z 2 do 7%). W globalnym imporcie koncentratu wyższy był także udział Wlk. Brytanii

i Holandii, a niższy Austrii (spadek z 10 do 6%) i Japonii (z 6 do 5%). Zdecydowanie zwiększył się import koncentratu realizowanego przez Polskę (z 6 do 48 tys. ton), Francję (z 18 do 48 tys. ton), Australię (z 9 do 37 tys. ton) i RPA (z 4 do 30 tys. ton).

Podsumowanie

Najwięksi w świecie producenci i eksporterzy jabłek są równocześnie czołowymi producentami i eksporterami zagęszczonego soku jabłkowego. Dominacja Chin, USA, krajów UE-27 (głównie Polski i Niemiec) oraz Rosji może się zmniejszać w najbliższych latach. Na rynku pojawiają się nowi uczestnicy – m.in. Ukraina, Mołdawia, Serbia, Turcja.

Główni eksporterzy, to kraje ze zdecydowaną przewagą produkcji nad zapotrzebowaniem krajowym (zarówno ze strony bezpośrednich konsumentów, jak i zakładów przemysłu przetwórczego). Największe zapotrzebowanie na jabłka utrzymuje się w krajach WNP (zwłaszcza w Rosji), w krajach Ameryki Płn. (przede wszystkim w USA i Kanadzie) oraz niektórych krajach UE-27 (głównie w Niemczech i Austrii).

Szanse na zwiększenie produkcji koncentratu soku jabłkowego mają przede wszystkim kraje prowadzące ekstensywną uprawę jabłek, słabo zorganizowany rynek oraz niskie spożycie tych owoców. W najbliższych latach produkcja może zwiększyć się przede wszystkim w krajach WNP (głównie w Ukrainie i Mołdawii).

Stabilizacja produkcji i eksportu koncentratu w Chinach i brak silnych tendencji wzrostowych u pozostałych dużych uczestników rynku, zadecyduje prawdopodobnie o utrzymaniu się światowej produkcji zagęszczonego soku jabłkowego na poziomie ok. 1,5 mln ton. Może to prowadzić do wzrostu cen koncentratu i niedoborów tego produktu u głównych producentów soków.

Dla polskich producentów koncentratu jabłkowego uwarunkowania zewnętrzne są korzystne. Wzrost eksportu może być hamowany jedynie poprzez konkurencję o surowiec pomiędzy rynkiem produktów świeżych, a zakładami przetwórczymi w Polsce.

Literatura

- Global Outlook 2013, Raport Foodnews, Wlk. Brytania.
Handel zagraniczny produktami rolno-spożywczymi. Stan i perspektywy. [2005-2013], IERiGŻ-PIB, Warszawa.
Nosecka B. (red.) [2012]: Sytuacja na światowym rynku wybranych produktów ogrodnich i jej wpływ na polski rynek ogrodniczy. Program Wieloletni 2011-2014, Raport nr 39, IERiGŻ-PIB, Warszawa.
Rynek owoców i warzyw. Stan i perspektywy [2005-2013]. IERiGŻ-PIB, Warszawa.
Schwartau [2012]: *Rynek jabłek w Europie i Chinach*, Materiały z Międzynarodowej Konferencji Sadowniczej, Lublin.
<http://en.cccfna.org.cn>
www.agra-net.com
www.comtrade.un.com
www.faostat.fao.org
www.fas.usda.gov
www.fresh-market.pl
www.wapa-association.org